

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Қаландарзода Сарабек Давлатёр дар мавзуи «Нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзабони Халиҷи Форс (Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар ва Амороти Муттаҳидаи Араб)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигории байналмилалӣ. – Душанбе, 2026.

Васоити ахбори омма дар ҳамаи шаклу намудҳои худ нақши барҷастаи муаррифигар, танзимкунанда ва инъикосгари сиёсати дохиливу хориҷиро доро буда, дар ҷаҳони муосири пуртаҳаввул аҳаммияту таъсири онҳо бештару амиқтар гардидааст. Бо назардошти равандҳои глобалӣ ва афзоиши аҳаммияти иттилоот, ВАО имрӯз ба унвони абзори муассири дипломатияи нарма нақши муҳим мебозад.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар даври соҳибистиклолӣ, дар заминаи сиёсати дарҳои боз, бо дахҳо кишвари ҷаҳон муносибатҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ ва фарҳангӣ иҷтимоиро ба роҳ монда, дар арсаи байналмилалӣ мавқеи худро устувор намудааст. Дар ин миён кишварҳои арабзабони минтақаи Халиҷи Форс – Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар ва Амороти Муттаҳидаи Араб аз ҷумлаи шарикони муҳим ба ҳисоб мераванд. Маҳз истиклоли давлатӣ имконот фароҳам овард, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ин кишварҳо муносибатҳои наву созандаро дар шакли қолабу форматҳои муосир барқарор намояд.

Бидуни шак, нақши хосаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ташаккул ва рушди ин равобит басо муассир мебошад. Дар асоси сиёсати хирадмандонаи хориҷӣ ва муаррифии самараноки кишвар дар сатҳи байналмилалӣ, фазои иттилоотӣ дохиливу хориҷӣ низ ба таври қобили мулоҳиза ин равобитро бозтоб медиҳад.

Диссертатсияи Қаландарзода С.Д. маҳз ба ин мавзуи муҳим – нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Ҷумҳурии Тоҷикистону кишварҳои арабзабони Халиҷи Форс бахшида шуда, таҳлили амиқи василаҳои иттилоотӣ дохиливу хориҷиро дар бар мегирад.

Дар боби аввал таҳти унвони «Раванди ташаккули муносибатҳои Тоҷикистон бо кишварҳои араби Халиҷи Форс» муаллиф заминаҳои таърихӣ равобитро баррасӣ намуда, рушди муносибот дар давраи истиклолро бо кишварҳои ШАС, АМА, Қатар ва дигар давлатҳо таҳлил кардааст. Дар доираи фасли "Мавқеи кишварҳои араб дар ҷаҳони муосир"

зикр мегардад, ки Қатар ва ШАС бо доштани иқтисоди устувору мутаррақӣ метавонанд ҳамчун шарикони муҳимми иқтисодии Тоҷикистон амал кунанд.

Дар фасли "Аз таърихи робитаҳои Тоҷикистон бо кишварҳои араб" муаллиф тавассути тақсимбандии хронологӣ хусусияти ҳамкорихоро дар давраҳои мухталиф таҳлил намуда, таваҷҷуҳи хоси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар рушди ин равобит бо далелу арқоми мушаххас нишон додааст.

Дар боби дуюм, ки «Инъикоси муносибатҳои мутақобилаи Тоҷикистону кишварҳои араб дар агентҳои иттилоотии Халиҷи Форс» ном дорад, таҳлили маводди оҷонсиҳои иттилоотии Саудӣ, Қатар ва Аморот анҷом дода шудааст. Муаллиф тавассути таҳлили мундариҷа нишон медиҳад, ки ин оҷонсиҳо чӣ гуна рӯйдодҳои Тоҷикистонро бозтоб додаанд ва кадом жанрҳои иттилоотӣ бештар истифода шудаанд.

Боби сеюм ба бозтоби равобит дар ВАО-и Тоҷикистон бахшида шуда, таҳлили муфассали маводди АМИТ "Ховар", "Азия-Плюс" ва сомонаи "Pressa.tj"-ро фаро мегирад. Муаллиф бо қиёси фазои иттилоотии ин се расона хусусияти бозтоби мавзӯро муайян карда, равобити дучонибаро аз дидгоҳи журналистикаи ватанӣ таҳлил намудааст.

Дар боби чаҳорум, таҳти унвони «Вижагиҳои жанрии маводди марбут ба муносибатҳои дутарафа», таҳлили жанрҳои иттилоотӣ (хабар, ҳисобот, мусоҳиба) ва таҳлилий (мақола, тафсир) анҷом ёфтааст. Муаллиф бар он назар аст, ки бештар аз ҳама жанрҳои иттилоотӣ дар маводди марбут ба муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистону кишварҳои араб истифода шудаанд, ки нишони мазмунӣ расмӣ ва дипломатии ин равобит мебошанд.

Муҳаққиқ, бо истифода аз далелҳои оморӣ ва таҳлили контент (масалан, 734 мавод аз АИ Қатар ва 353 мавод аз АИ Аморот) ба хулоса омадааст, ки сафарҳои расмӣ сарварони давлатҳо ва мулоқотҳои сатҳи олӣ яке аз омилҳои муҳимтарини таҳрикбахши рушди равобити байналмилалӣ ба шумор мераванд.

Диссертатсияи мазкур бо таҳлили амиқ ва фарогирии масоили муосири фазои иттилоотӣ дар муносибатҳои байналхалқӣ навгонии илмиро дар соҳаи рӯзноманигорӣ ва дипломатияи иттилоотӣ пешниҳоду ироа менамояд. Сабку услуби кор бартаран академӣ буда, хулосаҳо асоснок ва ба талаботи рисолаи докторӣ мувофиқанд.

Маводди тадқиқотӣ метавонад барои таҳияи китобҳои дарсӣ, дастурҳои методӣ ва омӯзиши фанҳои марбут ба рӯзноманигорӣ ва равобити байналхалқӣ истифода шавад.

Камбудҳои ҷузъӣ:

1. Баъзан дар баёни андешаҳо лаҳни публитсистӣ эҳсос мешавад, ки ба кори илмӣ академӣ чандон созгор нест.

. Таҳлили маводди АМИТ "Ховар" нисбат ба дигар расонаҳо фарохтар омадааст, ки ин тавозуни таҳлилро андаке коста мекунад.

3. Таҳлили автореферати диссертатсия нишон медиҳад, ки ба матлабҳои васоити ахбори оммае, ки равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзабони Халиҷи Форсро ба таври манфӣ инъикос мекунанд, таваҷҷуҳи камтар дода шудааст. Ин масъала низ бояд омӯхта мешуд.

. Дар баъзе мавридҳо хатоҳои техникӣ ва имлоӣ ба назар мерасанд (сах. 4, 16,

Хулоса, бо вучуди ин камбудҳои ҷузъӣ, автореферат ва ҳуди диссертатсияи доктории Қаландарзода Сарабек Давлатёр таҳти унвони «Нақши ВАО дар инъикоси равобити мутақобилаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва мамолики арабзабони Халиҷи Форс (Шоҳигарии Арабистони Саудӣ, Қатар ва Амороти Муттаҳидаи Араб)» бо навгониҳои илмӣ, таҳлили амиқ ва аҳамияти назариявӣ амалӣ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллиф сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.23. Рӯзноманигорӣ байналмилалӣ мебошад.

Муқарриз:

доктори илмҳои филологӣ, профессор,
мудир кафедраи забон ва адабиёти тоҷикӣ
Донишгоҳи давлатии Данғара

Сайдҷаъфаров О.Ш.

Суроға: 735320, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вил. Хатлон, ноҳ. Данғара, куч. Марказӣ
Тел: (+992) 909093184
E-mail: Ozod_060374@mail.ru

“Имзои Саидҷаъфаров О.Ш.-ро тасдиқ мекунам”

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва корҳои махсусӣ
Донишгоҳи давлатии Данғара

Тоирзода С.Т.

Суроға: 735320, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вил. Хатлон, ноҳ. Данғара, куч. Марказӣ, 25
Тел: (+992) 8331222806; 905773310
E-mail: dddangara_2013@mail.ru; avliyoqulov97@mail.ru

15 сентябри соли 2026